



Republic of Namibia

MINISTRY OF EDUCATION, ARTS & CULTURE

JUNIOR SECONDARY PHASE

RATIONALISED SYLLABUS

SILOZI FIRST LANGUAGE SYLLABUS

GRADES 8 AND 9

9.2 Ni haikekuli milibo ya mwalitopa za 8 ni 9 yaswana, kukezeka ni kutatafala kwazwelopili yazibo ni zibo yakubulela, kuteeleza ni kuñola makande kwahula. Baituti ba swanela kona kuba ni zibo ni kufumana seo basitokwa kusieza mwalikalulo kaufela.

9.2.1 Kuteeleza ni kubulela

Zibo yakukona kuteeleza katokomelo ni kualaba ki yabutokwa hahulu mwatuto ni kwamusebezi, mihakuli cwalo kuluta haku swanelwi kukeshebiswa mwalitopa zepahami kuli kufumanwe zibo yeswanela.

MILIBO YAZEITUTWA <i>baituti baka kona ku</i>	MILIBO YASITOPA SA 8 <i>baituti baswanela kukona ku</i>	MILIBO YASITOPA SA 9 <i>baituti baswanela kukona ku</i>
1.kuambolisana kakuba ni kutwisiso nikaswanelo, mwamayemo alika zeñata zebaziba ni zebasazibi ni kulika kuambola familelo yefitisizwe	• kubulela kakuutwahala ni kutamahana hande • zibo yamanzwi yeshutanashutana,sebeliso ya puo, pupo ya litaba, ni ni kufa litaluso zeutwahala hande, ni puo yende. • kusebelisa puo ye nepahezi ni mukwa olukile kuamana ni mifutafuta yabateelezi ni sebeliso ya mikwa yeshutanashutana	• kubulela kakuutwahala ni kutamahana hande • kusebelisa zibo yamanzwi yetata yeshutanashutana,sebeliso ya puo, pupo ya litaba, ni ni kufa litaluso zeutwahala hande, ni puo yende • kusebelisa puo ye nepahezi ni mukwa olukile kuamana ni mifutafuta yabateelezi ni sebeliso ya mikwa yeshutanashutana • kusupeza ngana yetezi yalizo, kutahisa maikuto abonisa likuta,sebeliso ya puo yalinguli ni kubeya lika hande kakuambolisana mwahala azeñata zeitutwa
2. kulela ni <u>kutahisa</u> kwabateelezi babashutanashutana ni sebeliso ya mikwa yeshutanashutana;	• kuketa puo(mukwa wapuo/sebeliso yapuo) zemwahali ni zeñata zeitutwa zebonwa, zeutwiwa, zehatiswa kamanzwi) zeswanela bateelezi ni mulelo wakulitahisa • kusebelisa mukwa watatelelano yengelezi makalelo aswanela, mubili ni kutomahanya ni mafelelezo	• kuketa puo, mukwa wapuo/sebeliso yapuo) zemwahali ni zeñata zeitutwa , kmt. liseliso zebonwa, zeutwiwa, zehatiswa kamanzwi, zeswanela bateelezi ni mulelo wakulitahisa • kusebelisa kakuya kamokulukanelelana ka mukwa watatelelano yengelezi makalelo aswanela, mubili ni kutomahanya ni mafelelezo

	• kutahisa kabutungi zeswanela, zaniti, mitala ni/ kapa kukanana kokutusa lika zabutokwa • kulundulula ni kutahisa zebonisa zibo ni zetamahani hande • kusebelisa mikwa yeswanela yelikani • yakubulela ni kakusasebelisa manzwi ili kuhapa batelezi	• kutahisa kabutungi zetabisa ni fokulibile maikuto, zaniti, mitala ni/ kapa kukanana kokutusa lika zabutokwa • kulundulula ni kutahisa zebonisa zibo ni zetamahani hande (isi kupeta) • kusebelisa mikwa yeswanela yelikani yakubulela ni kakusasebelisa manzwi ili kuhapa batelezi
3. <u>kueza</u> kalulo yeswanela yakukandeka hamoho ni babañwi ni <u>kuambola falitoho</u> zetata, litaba ni zeitutwa, kusupeza zibo yakuabelana maikuto kaswanelo ni kulela ni mikwa yamipilelo yasizo yelumelezwi	• kusupeza mifutafuta zibo yakuabelana maikuto; • kutahisa zibo yamikwa yamipilelo yelumelelanwi ni mifutafuta yasizo (kuamana ni kulumelisana, mitalimelo, ni ze amana ni kusalumelelana, ncc) ha kuikopanywa ni babañwi, kubonisa takazo tota, masisi akusa utwisa mutu butuku ni kukuteka liswanelo ni maikuto ababañwi	• kusupeza mifutafuta zibo yakuabelana maikuto : • kutahisa zibo yamikwa yamipilelo yelumelelanwi ni mifutafuta yasizo ha kuikopanywa ni babañwi, kubonisa takazo tota, masisi akusa utwisa mutu butuku ni kukuteka liswanelo ni maikuto ababañwi

9.2.2 Kubala ni kuñola

Mayemo abutata ni butelele bwazeñozwi lina ni kuzwelapili kuekezwa. Mifuta yalitoho zalitaba lina ni kuitutwa, ili kuli baituti baitwaele mitutamifuta yalibupeho zeñozwi, sebeliso yapuo, sibupeho satutopuo ni zibo yamanzwi akalulo yeñozwi

MILIBO YAZEITUTWA <i>baituti baka kona ku</i>	MILIBO YASITOPA SA 8 <i>baituti baswanela kukona ku</i>	MILIBO YASITOPA SA 9 <i>baituti baswanela kukona ku</i>
Bala: 1. bala <u>kakukuza</u> kusina mafosisa, kakulaula hande ni kakutwisiso	talusa ni kusupeza kukona kusebelisa mikwa yakubala kakutwisiso ili kutahisa taluso kusesiñozwi	talusa ni kusupeza kukona kusebelisa mikwa yakubala kakutwisiso ili kutahisa taluso kusesiñozwi
2. nyakisisa, bapanya ni kualuhanya litaba zemwalitimana kakuya ka milelo, bateelezi, mukwakwa, ni sibupeho satimana ni zemwahali:	- nyakisisa kakutala sibupeho sesitezi satimana ni lipulelo ili kumbweshafaza ni kukukisa manzwi. - Talusa mulelo, sebeliso yapuo ni kuutwahala kwamaye mo asesinozwi, kmt. Zefutuka mwamitende, zakutongola, buka yakatiso yakazazi ni zazi, poniso yazemwalibuka, tumpampli twamañusa - Singanyeka maikuto abutokwa asesinozwi ni kunyakisisa zwelopili yeliteni mwaha laa tuto yeñozwi, kungelela silikani sateni kutusa zeledile - Nyakisisa butuna bobutahiswa ki kezo yamanzwi kuamana ni taluso ni sesitahiswa ni sesiñozwi. - Bapanya ni kulwanisana ni mañusa a li kuzeñozwi zepeli kapa zeñata zazeñozwi ili kufa mañusa a lwanisana fatoho yataba yeswana, ni kutalusa falishutano zenozwi	- nyakisisa sesiñozwi ili kufumana taluso yeutwahala ni yenepahezi - talusa butokwa bwakuutwahala ni mayemo asesinozwi, ni kamoo taba ye itomahanywa kwalisupo zabutokwa ni libupeho zelukisizwe hande. - Nyakisisa ni kutatuba zetiswa kisebeliso yapuo, zemwalibuka, maswaniso ni mikwa yemiñwi. - Singanyeka maikuto abutokwa asesinozwi ni kunyakisisa zwelopili yateni mwahalaa tuto yeñozwi, kungelela silikani kutusa zeledile - Nyakisisa sesitaluswa mi ufumane bupaki bobuswanela mwalitimana bobuyemela sesitaluswa. - bupa moho manusa aketilwe kapa maikuto kuzwelela mwalmibule zeshutanani zeamana ni mutomo woswana - Bea mañusa kapa maikuto aketilwe hamohoazwelela mwalmibule zeshutashutana zeama mutomo oswana. - Fumana maikuto amunoli kappa butokwa bwatimana yahae ni kunyakisisa sebeliso yamuñoli yamanzwi

	kakuya kalika zaniti, maikuto kappa kotalusa • Fumana mañusa atomami ni asikatomama ni maikuto asibeli salinzu molisebelelisizwe ni mayemo akunyakisisa sesitaluswa. • Nyakisisa lishutano zemwahalaa asesiñozwi ni kufumnana buniti bobuyemela hahulu lishutano zamamusa añozwi. • Toloka sebeliso yapuo, zefumanwa kuzenozwi, lisupo zesupa libupeho ni bukwala kubupa sesiwanela, hamoho cwalo ni sesiñozwi sesitahisa poono • Taluhanya butokwa ni maikutotuna a timana ni kotalusa bunangu bobasebelisa banilo kukona kusebelisa maikuto tuna ao. • Taluhanya mwahalaa mihupulo feela ni litaba zaniti. • Lemuha maikuto ayahile mwamaikuto kapa mwamuhupulo wamutu manusa esi aniti ni bupaki bobusina buniti. • kusebelisa zibo yamanzwi yetata yeshutanashutana,sebeliso ya puo, pupo ya litaba, ni ni kufa litaluso zeutwahala hande, ni puo yende • Fumana litaba zabutokwa zetalusa mukwa wañola kaona muñoli • Ñololola ni kuñolofaza manusa afilewe ni zabutokwa zemwatimana.	asusuwzo ni mwatahiseza tutopuo ili kuhulisa maikuto ahae kappa butokwi bwahea. • Tabuba busepahali ni mwabeela lika munoli kmt. (mwakutongola mafosisa mwapuo) • Tatuba kuzamaelela hamoho, kusacincacinsa ni sibupeho sa litimana zakukanana. • Lemuha sialuluti, maikuto asayahile mwamuhupulo, mañusa asi aniti ni bupaki bobusika luka • Toloka liñusa lelifa maswaniso kanzila yekondile. • Kubukanya ni kubapanya litaba zeñozwi ka maswaniso ni kulisebelisa kanzila yeñwi yakuñola, kmt piho kapa posita. • Kubukanya ni kubapanya litaba zeñozwi ka maswaniso ni kulisebelisa kanzila yeñwi yakuñola, kmt kangisano • Bapanya ni kufumana shutano yalitimana kuamana musebelisezo ni mubupelo wamaikuto • Fumana litaba zabutokwa zetalusa mukwa wañola kaona muñoli • Ñololola ni kuñolofaza manusa afilewe ni zabutokwa zemwatimana. • Fumana maikuto aketilwe atimana kakusaama kwanto iliñwi katokomelo • Supeza zibo mwasebeliso yazetusa mutu kufumna zeswanela (kusebelisa libuka zeñwi)
--	---	--

	• Fumana maikuto aketilwe atimana kakusaama kwanto ilinwi katokomelo • Supeza zibo mwasebeliso yazetusa mutu kufumna zeswanela (kusebelisa libuka zeñwi)	
3. nyakisisa, talusa, fumana buniti kwasoutwile ni kufa maikuto, ualuhanye lika zemwalikande, papali ni mikanga yefilwe;	<u>Mikanga</u> • fumana ni kutalusa mutomo wabutokwa mwamifutafuta yamikanga. • nyakisisa mukanga kalemuha sebeliso yapuo, zeakalezwa/zehupulelwa feela, mukanga womukuswani, milumo ye ya kamihato, linzwi ni mukwa wamulumo walinzwi • fumana, talusa, ni kutatuba butokwa bwalisupo ni zelatelela mwamiknaga: papisano, papiso, mutufazo, sebeliso, mukange mokuna ni kutakutelo yamatumanosi, puzoyefa <u>Makandenyana, libuka zamakande ni lipapali</u> • talusa mutomo ni tukiso yamakandenyana, yamakande ni lipapali • talusa ni kufumana buniti ka zelatelela, likakandenyana, likande ni papali • tongola, talusa ni kufumana buniti ka zelatelela: - mutomo wamulelo ni sibupeho - sibaka fo siezahalela sika - tatelelano yalika	<u>Mikanga</u> • fumana ni kutalusa mutomo wabutokwa mwamifutafuta yamikanga. • Bonisa kutabela mukanga kalemuha sebeliso yapuo, zeakalezwe/ zehupulelwa feela, mukanga womukuswani, milimo yeya kamihato, linzwi ni mukwa wamulumo walinzwi. • fumana, talusa, ni kutatuba butokwa bwalisupo ni zelatelela mwamiknaga papisano, papiso, mutufazo, sebeliso, mukange mokuna ni kutakutelo yamatumanosi, puzoyefa susuezo, pitelezo. <u>Makandenyana, libuka zamakande ni lipapali</u> • talusa, kufa lisupo zabutokwa kuamana tatubo yazwelopili yamikwa ni mwamipililelo zitaba zakale ni zasizo, fumana ni kutalusa musebezi walisebeliso zalipapali. • Talusa maikuto amunoli ni mulelo waona • Talusa sibupeho sa lika ni zwelopili yamilelo ni nzila yakutatulula kulwanisana kwamaikuto

	- butungi bwataba - babapali - maikuto muñoli/ mubuleli - puo ni mukwa • tasula mipilelo, litaba zakale ni sizo ili kamoo liezahalela lika • Tatuba sibupheho sa lika ni zwelopili yamilelo ni nzila yakutatulula kulwanisana kwamaikuto	• Talusa toloko yamanzwi kamo ainezi ni kakunyakisisa sesitaluswa • Tokola bupaki mwalitimana bobuzamaelela ni nyakisiso yabona mwalitimana
Zeswanelwa kubaliwa mwasitopa:	5 mikanga NI 4 likalulo zengwilwe mwapapali NI 4 likalulo zengwilwe mwalikande KAPA makandenyana mwasilimo	6 mikanga NI 4 likalulo zengwilwe mwapapali NI 4 likalulo zengwilwe mwalikande KAPA makandenyana mwasilimo
Kuñola 4. tahisa litimana zeshelana ili zeyelela ni kutamahana ili kutahisa buikezezo, buntu, misebezi ni zeñwi zabutokwa zatuto yepahami ni kwabateelezi	• Keta mañusa mwalitimana zeñwi ili ilinwi kappa zenata ili zentwahala ni zenepahezi kamoo kulukiselizwe kulinbanole tabanyama kamukwa ocincana kanzila yenwi, kabutokwa bwabao babulelwa kubona.. • Kusufaza likalulo zezwile famakande, tiko yazibo kapa mapampili amaikuto asimubuso, kukanana ni lingambolo • Kukona kukopanya zibo yeipitezi ni kusufaza yaliñusa fatoho iliñwi falika zeñata zehatisizwe kapa lipangaliko zekona kubeya litaba • Sebelisa lisupo zatimana kaufela ili zetamahani zebonisa sikuka satimana kaufela kumbali	• Keta mañusa mwalitimana zenwi ili ilinwi kapa zeñata ili zentwahala ni zenepahezi kamoo kulukiselizwe kuli bañole tabanyama kamukwa ocincana kanzila yeñwi, kabutokwa bwabao babulelwa kubona. • Nyakisisa ni kubupa mañusa hamoho kuzwelela falitimana zaniti ni zakukanana kamukwa wakuñola, kubulela fangambolo ni kutalusa zeshutana zetahezwe, kulwanisa maikuto ashelana. • Sebelisa mikwa ya kuhupula ni kuñola kamukwa wakubupa muñolelo walikalabo ili woutwahala ni kuba ni buima • Sebelisa litimana zealuzwi hande zebupa ni kulukisa kapa kufa taluso

	• Kubupa likalulo zeshutana zakuñola ili kuikupulela, kufa liñusa ni mulelo wakususueza - Kukanana - Kukandeka - Kutalusa • Tahisa litimana zeñozwi ka mukwa wakuphulisa buntu ni misebszi yabutokwa, ka kusebelisa sibupheho sesiswanela ni kutaqhisa zeswanela kwa bateeleza: - Liñolo la silikani - Liñolo lasimubuso - Buka yakatiso yakazazi - Puisano • Ñola litabanyana ni kusufazo ya maikuto abutokwa kapa mañusa aketilwe kuzwelela falitimana zaniti ni zakuikupulela	• Kubupa likalulo zeshutana zakuñola ili kuikupulela, kufa liñusa ni mulelo wakususueza - Kukanana - Kukandeka - Kutalusa • Tahisa litimana zeñozwi ka mukwa wakuphulisa buntu ni misebezi yabutokwa, ka kusebelisa sibupheho sesiswanela ni kutaqhisa zeswanela kwa bateeleza - Liñolo la silikani, maikuto, kususuweza - Liñolo la kwamitende - Liñusa - Lipiho zamitende - Tahiso • Ñola litabanyana ni kusufazo ya maikuto abutokwa kapa mañusa aketilwe kuzwelela falitimana zaniti ni zakuikupulela.
--	---	--

9.2.3 Puo ni zibo yamanzwi

MILIBO YAZEITUTWA <i>baituti baka kona ku</i>	MILIBO YASITOPA SA 8 <i>baituti baswanela kukona ku</i>	MILIBO YASITOPA SA 9 <i>baituti baswanela kukona ku</i>
Puo 1. kubonisa zibo ni kukona kusebelisa mikwa yapuo hakuñolwani kubulelwa, ni likalulo za sebeliso ya puo kwakubulela ni kuñola .	musebezi onani bukwala ni wo utwahala hande. Kubonisa zibo ni kukona kusebelisa mikwa yapuo hakuñolwa ni kubulela, ni likalulo zasebeliso yapuo ha kubulelwa ni kuñola. • kusebelisa litaba hande • linako - yacwale - yefelile - yesataha ncc. • kusebelisa hande mukwa waliezi mwabuñwi ni mwabuñata, mabizo ni mayemeli • kusebelisa libizo: buñwi, buñata, nyinyifazo, siina/sisali • kalulo yalibizo mabizozwako • lituwelo • lisupi • liketi linombolo ni tikanyezo • kusebelisa lieziluli: • Sieza ni siezwa	bupahamo bobutiile, ni kutahisa musebezi onani bukwala ni wo utwahala hande kubonisa zibo ni kukona kusebelisa mikwa yapuo hakuñolwa ni kubulelwa, ni likalulo za sebeliso ya puo kwakubulela ni kuñola . • Kusebelisa litaba hande • Linako - ya cwale - ye felile - ye sa taha ncc. • Kusebelisa hande mukua wa liezi mwabunui ni mwabunata, babizo ni mayemeli • Kusebelisa libizo: • Buñwi • Buñata • Nyinyifazo • Siina/ sisali • Kalulo ya libizo mabizozwako • Lituwelo • Lisupi • Liketi linombolo ni tikanyezo • Kusebelisa lieziluli: • Sieza ni Siezwa

Zibo yamanzwi 2. Kuziba kusebelisa manzwi ashelanashelana, ni mayemo apuo, likalulo za puo manzwi, litabanyana zakuñola, kubulela, ni kuteeleza kwasikolo ni kupeletela manzwi ni kuabiza hande.	kubonisa zibo ni kukona kusebelisa mikwa yapuo hakuñolwa ni kubulelwa, ni likalulo za sebeliso yapuo kwakubulela ni kuñola . • sebeliso hande ya maswayo akubala ni litaku zetuna	kubonisa zibo ni kukona kusebelisa mikwa yapuhakuñolwa ni kubulelwa, ni likalulo za sebeliso ya puo kwakubulela ni kuñola . • sebeliso hande ya maswayo akubala ni litaku zetuna
---	--	---

Ŋambeko 8: Pampili yalinepo zatatubo zezwelezi pili: Puo yapili yaSilozi Litopa za 8 NI 9

[illegible]

Mibamba yepumahanya ni kusupeza kalulo ni kalulo

Milibo yatatubo	Tatubo yezwelezipili	Pampili 1	Pampili 2	Pampili 3
Kubulela 1	✓			
Kubulela 2	✓			
Kubulela 3				
Kuñola 1	✓	✓		
Kuñola 2	✓	✓		
Kuñola3	✓	✓	✓	✓



The National Institute for Educational Development
Private Bag 2034
Okahandja
NAMIBIA

Telephone: +264 62 509000
Facsimile: +264 62 509073

Website: <http://www.nied.edu.na>

©NIED, 2020